

Remissvar

Datum
2022-03-29

Ärendenr
2021-15007

Ert datum
2021-12-21

Er referens
Fö2021/01204

Enheten för försörjningsberedskap
Petra Ekroth
010-240 4350
petra.ekroth@msb.se

Regeringskansliet
Försvarsdepartementet
103 33 Stockholm

Betänkande SOU 2021:82 Säkerhetsprövning av totalförsvarspliktiga

Sammanfattning

MSB begränsar sina synpunkter till de resonemang som förs om civilplikt i kapitel 11. För att sätta frågan om säkerhetsprövning av personer som ska fullgöra civilplikt i sitt sammanhang, innefattar MSB:s remissvar även ett par påpekanden om själva systemet för civilplikt. En övergripande synpunkt är att om MSB skulle ansvara för att genomföra en grundutredning av dem som är aktuella för grundutbildning med civilplikt, så behöver det ansvaret begränsas till de utbildningar som MSB tillhandahåller. Även andra myndigheter kan komma att stå för grundutbildning med civilplikt och bör då ansvara för att göra grundutredning av dem som genomgår dessa utbildningar. MSB förordar att nuvarande ordning får bestå, dvs. att Totalförsvarets plikt- och prövningsverk gör grundutredningen av totalförsvarspliktiga som skrivs in med civilplikt. MSB stödjer utredningen i att Totalförsvarets plikt- och prövningsverk skulle kunna vara den aktör som gör uppföljande säkerhetsprövning av civilpliktiga.

Om civilplikt

Som utgångspunkt för sitt remissvar vill MSB framhålla att de analyser som myndigheten har påbörjat tyder på att ett ändamålsenligt uppbyggt totalförsvar kan bli svårt att bemanna utan civilpliktig personal. Att förutsättningarna för att ianspråkta personal med civilplikt utreds är därför positivt.

Ett sätt att bemanna det civila försvaret är att skriva in personer med rätt kompetens för civilplikt. Detta kan ske genom att personen först genomgår grundutbildning med civilplikt för sin befattning. För närvarande tillhandahålls dock inga utbildningar för civilpliktiga. En person kan också skrivas in direkt i en befattning, utan föregående utbildning med plikt, om personen redan har relevant kompetens för befattningen. MSB har i mars 2022 föreslagit att civilplikten ska aktiveras, i första hand syftande till att skriva in civilpliktiga som redan har nödvändiga kunskaper utan föregående utbildning; detta som en av flera åtgärder för att stärka det civila försvaret under 2022¹. Ett aktuellt exempel är Svenska Kraftnät, som ser behov av att förlänga krigsplaceringen av 77 personer, som under årens lopp genomgått frivillig utbildning hos Svenska kraftnät och som med det

¹ Svar på uppdrag till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap att bedöma vilka åtgärder som bör vidtas för att stärka det civila försvaret, Ju2022/00865, 2022-03-10, MSB 2022-03446.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984

Datum
2022-03-29

Ärendenr
2021-15007

som grund har fått sina krigsplaceringar förlängda hos Plikt- och prövningsverket. Befattningarna är ställverksreparatörer och kraftverksreparatörer samt någon operatör.

Utredningen går inte in på frågan om säkerhetsprövning av civilpliktiga som skrivs in utan föregående utbildning. I dessa fall framstår det som mest ändamålsenligt att den organisation som har personalbehovet också sköter en eventuell säkerhetsprövning.

Det är viktigt att en framtida tillämpning av civilplikten utgår från ett helhetsperspektiv och möjliggör för inskrivning för civilplikt utan grundutbildning såväl som inskrivning med kort eller lång grundutbildning.

Utredningen anger att MSB ensamt skulle kunna vara ansvarig för grundutbildning av civilförsvarspliktiga i framtiden. Detta framstår varken som troligt eller ändamålsenligt. De kompetenser som kan komma att behövas kan komma att vara av mycket olika slag och kan ställa skilda krav på utbildningsanläggningar och lärarkompetens. Att MSB ensamt skulle ha möjlighet att utbilda civilpliktiga inom alla typer av verksamheter framstår inte som sannolikt. Troligare är att respektive expertmyndighet (eller möjligen kommuner/regioner i vissa fall) står för grundutbildning inom sina respektive områden. Det skulle då vara naturligt för MSB att stå för grundutbildning inom sitt ansvarsområde, t.ex. räddningstjänst, men inte inom t.ex. elsäkerhet eller sjukvård.

Om utbildning med civilplikt åter skulle börja användas kan MSB sålunda bli en av de aktörer som tillhandahåller utbildning inom sitt ansvarsområde. Till Försvarsberedningen har MSB lämnat övergripande analyser av vad detta kan komma att kräva för tillskott av resurser. Utöver den direkta kostnaden för utbildning vill MSB också peka på att det kan leda till betydande behov av investeringar i infrastruktur.

När det gäller vem som ska säkerhetspröva totalförsvarspliktiga som grundutbildas med civilplikt kan detta vara beroende av vilken typ av utbildning med civilplikt det rör sig om. I teorin kan en grundutbildning med civilplikt vara en vecka eller hundratals dagar lång. En skillnad ligger vidare i att grundutbildning över 60 dagar ska föregås av mönstring. Oavsett hur civilplikten kan komma att användas i framtiden vill MSB peka på att det framstår som orimligt att MSB skulle stå för säkerhetsprövning av alla som utbildas med civilplikt, oavsett utbildningstillhandahållare.

MSB vill uppmärksamma att återaktivering av grundutbildning med plikt också ställer krav på att det finns medinflytandestrukturer, register m.m. enligt vad som anges i författning.

Avsnitt 11.2 Ansvarig myndighet för säkerhetsprövningen

Utredningen utgår från att alla civilpliktiga kommer att genomgå mönstring innan inskrivning. Så behöver inte vara fallet. Inskrivning kan även ske efter annan utredning än mönstring enligt 3 kap. 4 § lagen om totalförsvarsplikt och av andra än Totalförsvarets plikt- och prövningsverk. Mönstring krävs endast vid inskrivning till värnplikt eller civilplikt med lång grundutbildning (över 60 dagar). Det skulle visserligen kunna vara så att man återgår till att mönstra hela årskullar. Det är dock ingenting man kan utgå ifrån och inte heller i det fallet är det säkert att inskrivning för civilplikt endast skulle grundas i mönstring. Inskrivning skulle kunna ske senare i livet och baserat på andra kunskaper än

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984

Datum
2022-03-29

Ärendenr
2021-15007

vad som uppvisades vid mönstringen. I första stycket, tredje meningen, står att MSB skulle vara den aktör som gör grundutredning av dem som är aktuella för inskrivning till grundutbildning med värnplikt. MSB förutsätter att det är en felsekrivning, och att det är *civilplikt* som avses.

Om MSB skulle ansvara för att göra grundutredning av dem som är aktuella för grundutbildning med civilplikt, bedömer MSB att ansvaret skulle behöva begränsas till de utbildningar som MSB står för. Även andra myndigheter kan komma att stå för grundutbildning och bör då ansvara för att göra grundutredning av dem som genomgår dessa utbildningar.

MSB förordar att nuvarande ordning får bestå, dvs. att Totalförsvarets plikt- och prövningsverk gör grundutredningen av totalförsvarspliktiga som skrivs in med civilplikt.

Avsnitt 11.3 Uppföljande säkerhetsprövning

Det är troligen inte *en* myndighet som kommer att stå för säkerhetsprövning av samtliga civilpliktiga. Om så blir fallet stödjer MSB utredningen i att Totalförsvarets plikt- och prövningsverk skulle kunna vara den aktör som säkerhetsprövar civilpliktiga.

I detta ärende har generaldirektör Charlotte Petri Gornitzka beslutat. Petra Ekroth har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschefen Annika Elmgart, enhetschefen Fredric Stany, enhetschefen Henrik Larsson, verksamhetssamordnaren Petter Nelin och enhetschefen Erik Lövrup Nordentjell deltagit.

Charlotte Petri Gornitzka

Petra Ekroth

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Postadress:
651 81 Karlstad

Telefon: 0771-240 240
Fax: 010-240 56 00

registrator@msb.se
www.msb.se

Org.nr: 202100-5984